

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“, a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általalok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ czim alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük.) XIII. Leo pápa Zichy Nándor grófhoz, 1895. márc. 6-án.

Előfizetési árak:
Egészévre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség: Jókai-utca 10.

Kiadóhivatal: Számmér Imre könyvnyomdája.

Hitelszövetkezetek.

A legujabb időkben elemi erővel fel-talokódó társadalmi bajok lázas munkára hívják fel mindenkit, a ki tehetsége vagy állása folytán tette alkalmas, vagy köteles.

Az egyház, mint edes anyja az emberiségnek, minden korban elől járt, legtöbbször egyedül küzdött a társadalmi bajok helyes orvoslásában, küzdött azokkal szemben is, kik maguknak vindikálták a boldogítás és vezetés kizárólagos munusát.

A történelem tanúsága szerint, mindig az egyház, a keresztény erő volt az, mely a társadalmi tévtanokat megkorrigálta, s a vak láрма, a guny, melylyel minden akciója kezdetén illették, idők multán elcsitul az üdvös eredmények hatása alatt.

A keresztény erő ily korrigáló fellépésére lett szükség a mai társadalom majdnem minden faju funkciójánál. A szédülés, a hazug önzés minden talpalatnyi teret lefoglalt már magának, s ma már kevésbé józan ész is mentő eszközök felett gondolkodik, — s mig gondolkodik — addig a keresztény üserő már megtalálta részben vagy egészben a módokat s a kivitel akadályait bontogatni kezdi.

Uj keresztény irány a politikában, mely talán legmélyebben súlyedett s melynek megfeszítése hihetetlen erőt követel.

Uj irány a társadalmi általános érzi-

letben és öntudatban, mely már-már az erkölcsi nihilizmussá vált.

Uj irány a gazdasági terén, mely a becületlen fejlődés gyümölcsei helyett bődítő maszlagot remltet a szocializmus keze alatt, dudvált, törót, a spekuláció és uzsora ga. dalkodására.

Uj irány kezdi kibontakozni a biztositási ügyben, mely a haszonlesés zsanok egyeduralmát akarja megtörni.

Uj irány a szédelő kereskedelem ellen.

Nem mondhatnánk, hogy magasabb világi körökben ne érdeklődnének ezen üdvös teendők iránt. Már a törvényhozás, a világi hatalom is kezd fészkelődni kényelmes nyugágján, honnét önfeledten nézte a társadalom elfajulását és könynyelmű életét. Minket azonban ezen önkénytelen mozdulatok nem nyugtatnak meg. A liberális oldalról immel-ámmal tervezett orvoslások, éppen azért, mert ugyanazon liberális méreggel tervezetnek, melyek nagy adagban a betegséget idézték elő, — gyógyulást nem okozhatnak. Ha a liberalizmus ölü mérgét egy kis jóakarattal vízában diluáljuk is, csak méreg marad, azért helyette antidotumról kell gondoskodni, oly ellenméről, mely nem a szervezetet öli meg, hanem a bevett méreg erejét semlegesíti. Ez pedig itt a keresztény irány.

A felsorolt új irány eszközei a ker-

politika, ker irodalom, kath. körök, ker. fogyasztási és hitelintézetek és sok más szebbnél-szebb, cél szolgálatában álló ker. intézmények

Ezek közül egy sem másodrendű s ha kettő helyett husz karunk volna, óráink lapokká nyulnának, mindenikre nehéz teendő jutna, hogy azokat egyenlő erővel felkaroljuk. A sok közül első lesz mégis az, a melyikkel meg kell kezdeni a ker. restauratio munkáját.

A községekben, melyek az egész uj életirány műhelyei, a kath. körök megalkatása után, vagyis inkább azokban, véleményünk és tapasztalatunk szerint, a hitelszövetkezetnek adjuk az időbeli első-séget.

Legyen az első azért, mert kivitele a legegyszerűbb és legkönnyebb. Nem kell hozzá tőkepénz, — miből legkevesebb van a nép kezei közt, s mégis épen azt a tőkét szerzi meg, mire legnagyobb szüksége van szegény népünknek, kit törvényes teher, törvénytelen uzsora, vagy nehéz adósság terhel.

Sokszor egy félévi működés, sok szegény emberben kelt önbizalmat, mit tehetlenségében teljesen elveszített, mert látta, hogy anyagilag helyzete nem javulhat, s mint a rab este azzal a bilincscsel fekszik le, melylyel reggel felkelt, s ha egyik

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCZÁJA.

Én nem veszihetek már . . .

Én nem veszihetek már semmit . . .
A multban veszve mindenem;
S mit adni készül még a végzet,
Már nem lehet sok, azt hiszem!

Én nem veszihetek már semmit . . .
A kit szerettem, elhagyott,
Szivemben csupán véghetetlen,
Fájó emléke maradott.

Én nem veszihetek már semmit . . .
Kisírtam minden könnyemet
A néma sírok bús honában,
Édes halottjaim felett.

Én nem veszihetek már semmit . . .
Hisz nincs mit várnom énnekem!
Egyet csupán: sírt és koporsót, —
S oh, est megadja végzetem! . . .

Tövis.

Az asszony.

Irta: Mézes János.

I.

Komor, régies egyformaság jellemzi a nagy termet, melyben Bassa Dénes és György üldögélnék. Unalmas négy falköz, egy a sok közül, mely az ósdi kastély hajlott teteje alatt egykori szép idokról regélné, ha volna szív, mely a régi dicsőség emlékeit keresné; ha volna szemlélő tekintet, mely mást is látna, mint port, korhadást, elmulást . . .

Halvány gyertyafénynél pipázzat a két agglegény. Haligatva bámulják a terem sötét zugait és csak pipájuk egyhangu szipákolása ad hangot.

Igy szokták már meg évek, évtizedek óta. Egy testvérek voltak, egy a vagyonuk, a gondolatuk, a kedvtöltésük. Soha sem osztozkodtak semmin. Nem kereste az elsőséget egyik sem.

Talán régen, husz évvel az előtt, mikor egyet szerettek? Mikor egyszerre fakadt ki szivükben a szerelem szép, fehér virága. Akkor is kitépték erős akarattal, közösen. Talán azért maradtak agglegények? Ki bizonyítja be? Mondják. Lehet. Elfelejték azt már, mint mindent feled, kinek semmire sincs gondja, nem

idézük vissza, mint a halottat, kinek emléke fájdalmat okoz, bántó sebet tép föl.

Minden régi, kopott, korhad, poros . . . Csak a kutya nem az, meg a fegyverek. Vadásznak sürű, mély rengetegben, ez a szórakozásuk, aztán pipálnak és hallgatnak.

A korridoros ablak függőnyei meg-meglebbenek és erőszakos légvonat tódul be köztük, hogy megrázza a gyertya halvány pislogását, az egyetlen, halvány bágyadt fényt e helyen.

Lassan szuszog a kutya, hogy az is alig hallszik.

S e nagy csendbe nem gyűlül semmi a külvilág zajából, a mi eloszlatná.

Csak korhadás, meg por van itt . . .

Bassa Dénes az öregebbik. Görnyedt dereku, ránczos arcu óriás Nimród. A haja kuszált, ősz, a bajusza is. Szemben vele az ücsucse. Majdnem olyan, csak sejteni lehet, hogy ő a fiatalabb.

S megtörik a csend, szól Dénes:

— Unalmas élet ez.

Az ücsucse meredten bámul rá, mint a fölriasztott álomjáró.

— Mondtál valamit?

— Unalmas élet ez.

— Hát mit akarsz?

— Semmit.

STEININGER SÁNDOR divat-, vászon- és fehérnemű üzletében a legdivatosabb őszi és téli kelmék, kitűnően mosható francia pargetok nagy választékban, rendkívül olcsó árakért szerezhetők be. Kész női és gyermek felöltők, szörme és szövet gallérok, remek választék és feltűnő olcsó árakért szintén **Steininger Sándor Székesfejérvár, Nádor-utca 2. számú** üzletében kaphatók. (Polák cipész átellenében.)

250. — 10

Mai lapunk 8 oldal.

sebét gyógyítani akarja, egy nagyobbat kell tennie önmagán.

A ker. hitelszövetkezetek vezetése sem jár nehézséggel. Egyik-másik helyen van már oly tökéletes és épen azért egyszerű könnyvelés, hogy néhány havi gyámolítás után bármelyik iparos, vagy értelmes gazda-ember is teljesítheti; a pénztárhoz sem kell tudomány, csak becsület és kedv. Ezt legtöbb helyen polgár ember kezeli, csak vezetőre van szükség, még pedig oly vezetőre, ki észre és szívre felette áll a kis könnyű, biztos gépezetnek. Idő alig kell hozzá. Egy kisebb község 100—150 részvényese vasárnap délutánoként alig ad 2 órai folytonos munkát, mely munka anyaga a hét folyamán egy-két óra alatt szépen feldolgozható. Felszerelés semmi; a csekély összeg, a mi be a könyvek kerülnek, megtérül eleve a beirattási csekély díjakból. Helyiség bárhol, hisz a szövetkezet ládikája, melyen úgy se hasznou ha pénz lever, bármely helyiség, iskola, kórház sarkában meghuzza magát. Nézetünk szerint a keresztény hitelszövetkezetnek kell a fogyasztási szövetkezetet is megelőznie néhány hónappal, s ez esetben felesleges az üzletrészeknek fillérenként való befizetése a fogyasztási szövetkezet által, telvehető a részvény ára amott. Ha a fogyasztási szövetkezet részvényeseinek tartozása eléri a részvény értékét, megfelelő okirattal átvihető a tartozás a hitelszövetkezethez, mely eljárás a fogyasztásának amugy is több gondját és munkáját megapasztja s az érdekeltség szálait nem engedi összekuszálódni. De hiszen felesleges bizonyítgatni ezen intézmény előnyeit és hasznát. Ha mégis ezt tettük, azért tettük, hogy tokozni szeretnők az illetékesek bátorságát és kedvét. A hol anyagi, vagy egyéb okok miatt nincs, vagy inkább nem mutatkozik talaj a fogyasztásra, bátran, könnyen kivihető a hitelgyelet, mely kevés óvatosság és józanság

És hallgatnak tovább.

Gondolkozik valamin az öregebb Bassa, de átállja a szót. Hát inkább nem beszél. De csak nem nyughatik. Kiveszi a pipát a szájából, átnyújtja hosszú, sovány kezét az asztalon és ráteszi az öcsöse vállára.

— Hallgass meg öcsém!

Györgyöt hirtelen éri ez a meleg hang, elbámul rá. Könyörös arcára csekély érdekül ki és ez a szava nyerserségéből is kiérzik:

— Hallgatlak.

S folytatja amaz:

— Élünk mi itt, mint a barlangi medvék, csak hogy nem morgunk egymásra. Jó barátok voltunk, mert nem értek össze az utaink.

Itt e hallgat, aztán tétozva csap át más hangba:

— Emlékszel-e még, György, a Kovács Zsuzsára? Akkor összeért az utunk. Akkor se nyársaltuk föl egymást. Csak ott hagytuk azt a lányt közös fogadással, egyikünk se vette el, másnak engedték.

György kábán bámul át a füstfelhőn az öregebbikre és magában gondolja:

— Mi lehette ezt?

— S azóta nem néztünk asszonyra, vagy lányra.

— Igaz ez, — mondá György.

— Pedig nem cselekszünk okosan.

Aztán, mintha nagyot mondott volna, félre néz az öcséről és elharapja a szót.

Visszahőköl az ifjabbik ettől a nagy megrészségtől és riadtan mondja:

— Folytasd hát!

— Megházasodom, vágja ki a szót Dénes, érted, megházasodom . . .

mellett nem jár káros eshetőségekkel, s ha ez megalakul, a többi, mitől azelőtt mint elérhetetlenről messze gondoltuk magunkat, majdnem önmagától áll elénk és kéri a megvalósítást.

— A kvótabizottság november 5-én délelőtt 10 órakor tartja meg alakuló ülését. Ez alkalommal megválasztják elnöké Tisza Kálmánt és előadóvá Falk Miksát, ki a kvótárgyalások kezdetétől fogva viselte e tisztet. Nuncziatok az osztrák bizottsággal meginduló tárgyalások során nem fognak váltani, mert egészen fölösleges dolog volna ismételni a többszörösen elmondottakat. A két bizottság azonnal a közvetlen érintkezés terére lép s e végből a magyar bizottság november 8-án Bécsbe utazik, hogy ott megkezdje a tárgyalást. Egészen bizonyosnak kell tartani, hogy a két bizottság között a megegyezés nem jön létre. Most már sem az osztrák, sem a magyar kormányknak nem programja, hogy tovább húzódjék a Bánffy és Badeni által megindított kvótatárgyalás és így a két bizottság rövidesen konstatálni fogja, hogy a megegyezés létre nem jött. Ezután a két kormány tárgyal, még pedig olyan gyors tempóban, hogy ebben az esztendőben megegyezzen a kvóta. Politikai körökben arról vannak meggyőződve, hogy a Széll-kormány minden expedienst megkísért arra, hogy az uralkodó döntése kikerülhető legyen.

— A középiskolai új tanterv fokozatos életbeléptetése tárgyában szaktanácskozományt hívott össze a vallás- és közoktatásügyi miniszter, a melybe bevonattak az orsz. közoktatásügyi tanács, a kultuszminiszterium vezető egyéniségei, továbbá az érdekelt iskolák igazgatóinak és tanárainak a képviselői. A tanácskozományt dr. Homann Ottó miniszteri tanácsos vezette, s hosszabb vita után összefoglalta a tanterv életbeléptetésére vonatkozólag az értekezleten kifejtett óhajokat és kívánságokat, a melyek a miniszter elé fognak terjesztetni.

Nem tud erre szólni György semmit. Csak föláll és odhajlik Déneshez, csudálkozik hihetlenül és bámul kékkedve. Jó darab idő múlva mondja csak hosszasan, vontatva:

— Te-e?

— Én.

— Ne tedd azt Dénes, mondja a szepegő gyermek hangján.

— Megteszem. tür ki a határozottság Dénesből.

Föláll György és távoztában mondja még egyszer:

— Ne tedd azt, Dénes . . .

II.

Fényesebb a Bassa kastély. Nincs már benne por, korhadás. Ragyognak a termek, a butorok, a zöld zsalugáterek. A régi, tompa csendet élénk zaj váltotta föl, az élet zaja.

Csak Bassa György nem változott. Még a lakodalomba sem vett részt s azóta nem is igen látják.

Bujik a bátyja s annak szép felesége elől, kerüli őket, mintha látásukkal is vétkezne.

Nem úgy Bassa Dénes. Ruhája, haja, bajusza, mindene gondozott. Megköveteli az asszony, így kell lenni. A régi mogorvasága elmaradt s ha felesége Györgyöt emlegeti, maga csudálkozik legjobban, hogy ő is olyan volt pár hónappal azelőtt. Mosolyogva gondol a György mondására:

— Ne tedd azt Dénes . . .

És megöleli a feleségét.

Csintalan kedveskedéssel beszél az asszony, mikor a bajuszt kétfelé húzza:

— Mikor még az is leölgött, mint a Györgyé, te is olyan mogorva voltál?

A tanácskozás megállapodásához képest a II. osztályban semmi külön intézkedésre nem lesz szükség, mert a jövő évi II. osztályosok már az idén is új tanterv szerint tanulnak. A III-IV. osztályban már átmeneti intézkedésekre lesz szükség, hogy a régi és az új tanterv studiumainak sorrendje zavart ne szenvedjen.

A trónörökös szerelme.

A berlini Localanzeiger a következőképpen írja le a trónörökös szerelmének keletkezését Chotek grófné iránt: A trónörökös — ugymond a nevezett lap — hat éve szereti Chotek grófnőt, kinek Stefánia özv. trónörökösne a csendes grófné nevet adta, mert órákig szokott szótlanul elmélázni valamin, gondolatokba mélyedve. Különösen nagy kedvvel nézte Abbáziában a vihar tombolását.

Nyolcz évvel ezelőtt a trónörökös meglátogatta Stefánia özv. trónörökösnot Abbáziában. Akkoriban az a hír is járta, hogy eljegyzi. Egy alkalommal a siroccó rettentően dühöngött s a főhercegi társaság együtt örült annak, hogy nem kapta őket utba a rettenetes vihar. Egyszerre Stefánia kir. nerczegnő így szólt:

— Hol van a mi csendes grófnőnk?

A főudvarmester guayolódva szólt erre:

— Hol lenne, ha a tenger háborog? A grófnő kint van a verandán.

Erre mindenki nevetni kezdett. A trónörökös kinézett és a verandán látta Chotek grófnőt mozdulatlanul. Halkan kiment melléje lépett s így szólította meg a viharban gyönyörködő grófnőt:

— Grófnő, a siroccó esőt hoz, jöjjön be, mert egészen át fog ázni.

A grófnő mintha állomból ébredt volna föl, ledobta magáról a köpenyt s így szólt:

— Oh nem fonség! A dühöngő elemek szobontó szépsége mindent képes velem feledtetni, valami fonséges a tenger háborgása, csak a

— Nem mogorva az, csak a nyelvével kell érteni.

— De hiszen én még nem is beszéltem vele!

— Lesz még arra alkalom, tért ki e téma elől Bassa Dénes.

És csakugyan.

Nehéz betegség vette elő Bassa Györgyöt valamelyik őszi napon. Forró láz gyötörte, étvágytalanság fogyasztotta. Titkolni akarta, de csak megtudták. Napokig feküdt eszméletlenül. Ekkorlopódzott föl hozzá Kata, a kastély urnője. Ápolta, melengette, etette, simogatta legnagyobb ellenségét.

És Bassa György lábba állott a gondos ápolás folytán. Csudálkozva nézett sápadt arcával a szép asszonyra, ki ágyánál állott.

És elgondolkozott . . .

Nagysokára szólt csak és a legelső szava se köszönet volt, hanem gorombaság:

— Mit keresel itt, gumos?

S a szép Kata elgondolkozott: mivel is bánthatta ő meg ezt az embert? Könyvet törölt le a szeméből és átment a saját szobájába.

III.

Bassa György elgondolkozott a betegségéről . . .

— Tán meghalt volna, ha az az asszony nincs mellette . . . Brr . . . Még a gondolatától is irtózott. Kérges szívében tán semmi sem volt abból, amit háláérzetnek neveznek, de mégis elgondolkozott . . .

— Miért tette az asszony?

Aztán megint a gyűlölet kerekedett felül: le akar fegyverezni? Nem sikerül neki, nem engedem magam. Most még jobban hárgaszom rá.

szegény halászokat sajnálom, a kik a tengeren vannak!

Azóta a trónörökös és Chotek grófnő mind gyakrabban találkoztak, ami végre is a király fülébe jutott. A király figyelmeztette a trónörökösöt kötelességére, aki a király intésére ezt felelte:

— Megmásíthatlan akaratom, hogy csak azt veszem feleségül, a kit szeretek s ez senki más mint — Chotek grófnő!

— És lemondasz a trónról? — kérde a felség.

— Semmi esetre sem! Hisz felséged maga mondta, hogy uralkodó, ha feleséget választ, ne törődjék a politikával, hanem csak a szive vonzalmát kövesse!

Ekkor a trónörökös egészségi szempontból utazni küldték, az elutazás napján pedig több bécsi újságban egy látszólag hivatalos hír jelent meg, hogy a trónörökös völégény, a menyasszony neve azonban el volt hallgatva.

Chotek grófnő erre ijedten megy Stefánia-hoz, hogy a hir mibenlétét megtudja.

— Jó helyre jött kedves grófné — szóló tréfásan hozzá az övegy trónörökösnek — hogy a menyasszony nevét megtudja. — Én vagyok magam!

Chotek grófnő e kijelentésre halálra sápadt, reszketett. Az övegy trónörökösnek nagyon megsajnálta a megrémült grófnőt:

— Az Istenért grófnő nyugodjék meg! Nem látja arczomról, hogy e hirtől egy szó sem igaz.

Chotek grófnő azóta nem hitt az eljegyzési híreknek. Mikor a trónörökös keleti útjából visszatért, a király ismét le akarta beszélni házassági tervéről, de a trónörökös szilárdul ragaszkodott elhatározásához.

— Népem nem kívánhatja, — ugymond — hogy örökké vérző szívvel hordjam a koronát.

Most Bécsből határozottan jelentik, hogy a trónörökös a király tilalma ellenére nőül veszi a grófnőt.

És dühösen rántja meg lova kantárszárát. Horkol a ló, idegint érez.

Társaságot lát, mely felé közeledik. Elöl hófehér lovon nő ügget és fehér kendőjét lobogtatja feléje. Remek alak, szép látvány.

Bassa György gyűlölettel tekint félre és megsarkantyuzza lovát. El e helyről, el közülök.

Valami különös zajt hall, mintha a többiek kiabálnának hosszasan, rémülve. Visszanéz mégis. Megvadult paripa vágat felé és sikolt az a nő, ki rajta ül. Már féloldalt csuszott, mindjárt leesik s vége az életének. Felé vágat, a többiek messze vannak.

György mozdulatlanul szemléli a sógorasszonyát. Hirtelen gondolata jön: meghalni engedje-e, vagy megmentse? A rossz érzése kárörömmel szemlélné a katasztrófát, de szívében viszhangot hall: gyilkos!

S valami ismeretlen érzés legyőzte a gyűlöletet. Acélos kar ragadja meg a féktelenkedő paripa kantárát s a másik gyöngédséggel helyezi a fűre a megrémült asszonyt.

György kipirultan áll ott. Ugy érzi, mintha mintha megcsókolta volna őt az asszony, mikor átölelve emelte le a nyeregből. Nem tudja, csak érzi. És nem mer ránézni.

Odaér Bassa Dénes.

— Köszönöm, ücsém.

György hidegen feleli:

— Nincs mit.

S otthagya az egész társaságot . . .

IV.

Bassa György megnyugodva ért haza: visszaszolgáltam neki, nem kell elnézéssel lennem.

És csodálatos.

Meglágyult mégis másnap, mikor az asz-

A szociális kérdés és a falusi jólét emelése.

— Irta: *Majláth József gróf.* —

(—) Egy kis füzet fekszik előttünk, mely a fentebbi címet viseli homlokán, melynek tartalmát szerző a szegedi gazdakongresszuson adta elő. Foglalkozunk a füzetrel, mert megérdemli, s mert nekünk is volna egypár szavunk a fejtegetett eszmékhez.

Szerző kimutatja a mezőgazdaság elhanyagolását, s a mai gazdasági rendszert e szavakkal jellemzi: „a 48-as időktől fogva egész a mai napig mezőgazdasági téren, daczára annak, hogy a szabadelvűség zászlóját fennen lobogtatták, a legnagyobb konzervativizmust tanusítottuk.“ Elitéli a sokszor hangoztatott liberalis haladást.

Az egész füzet egy gazdasági tanulmány-nak nevezhető, mely a szerző nagy olvasottságáról tesz tanúságot. A szocializmusnak legnevezetesebb könyveit pró és contra átolvasgatta, azokat megczáfolja, emezeket elfogadja.

A szocializmust gazdasági szempontból fejtegeti a szerző, a mely pedig több mint gazdasági mozgalom, mert a szocializmus is mint szülőanyja, a liberalizmus is, a vallást magánügynek tekint.

Épen ezért Majláth gróf a nyomornak okát a személyes érdekeknek, az egoizmusnak tulajdonítja. Ezt elismerjük, de el kell fogadnunk azt is, hogy az az egoizmus azért ütötte fel tanyáját, mert az emberek szívéből a vallás eltűnt, mely azt mondja: Szeresd felebarátodat! A hol nincs élő hit, ott a szív jó cselekedetet nem akar ismerni. Az úr a munkást kiszippolyozza, kiöli a vallást lelkéből, s marad egy nagy üreg, melyet a világ összes kinese nem képes betölteni, mert az a szív elégedetlen lesz. Azért a szerző rámutathatott volna a bérlőkre és az új földesurakra, kik vasárnap is dolgoznak embereikkel, s ha az a szegény cseléd mégis eleget mer tenni vallásos kötelezettségének, adóval róják meg azt az embert. Ne

szonyka fölment hozzá és ragyogó arczczal, fénylő szemekkel megköszönte neki a tegnapi bátorságát a saját fiatal élete érdekében.

Mert érezte valamiből, hogy meg van fogva. Nem az fegyverezte le, hogy az aszszonyka tett vele jót, hanem az, hogy ő tett az asszonynyal, hogy van, a mit Kata ő neki köszönhet.

S mikor az asszony szives hívására lement ebédelni, Dénes újra fölidézte neki:

— Ne tedd azt, Dénes . . .

Akkor szégyelte magát.

V.

Érezte, hogy megváltozott s félt önmagától, de még jobban az asszonytól, ki ezt előidézte.

Félt valamitől, amiről számot sem tudott volna adni magának. Kerülte később, mert érezni kezdte, hogy kedvesnek, szépnek találja, mert rájött, hogy vonzódik is hozzá, mert félt az átkos végzettől, mely másodszor is összehozná utját a bátyjával.

Észrevette már, hogy az asszonyka nem igen rajong a férjéért s ez búsultta tette.

Bukomorság fogta el egy napon. Este még a kutyáját is kikergette a szobából. Különös gondolata támadt: agyenlővi magát. Miért éljen? Miért következék be az az eset, hogy ő nem tud lázongó vérenek parancsolni és kénytelen legyen bátyját megcsalni, undok alávaló módon. Le akarta magáról rázni az az iszonyú kényszert, a melybe a tepsedésből fölkorbácsolt vére beleerősökölt. Érezte, hogy bűnös már a gondolatban is és ez elgyöngítette hitét, összetörte akaraterjét.

— Miért tetted ezt, Dénes? . . .

Leakasztotta fegyverét. Töltve volt.

csodáljuk, hogy az az ember az önzésbe csap át, mikor erre példát mutatnak. S azok az urak, kik Magyarországnak jó részét birják, mi jót tettek a néppel? Semmit. Azok a jótétemények, melyeket a voit birtokok gyakoroltak, azok elvesztek. Igaz, ez is az önzéshez tartozik, de itt mégis a töke áll a munkás ellen, mely azt beleéli a társadalmi harcza.

Különbben a nyomornak az okát nagyon sok mindennek tudhatók be, véglegelmzésben mégis a vallástalanságra vezethetjük vissza.

A mint kimutatja szerző a gabonaárak mesterséges hangulatesinálását, a kiszagadának nyomorult helyzetét, ép ugy kimutathatta volna a vallástalanságnak poshadt gyümölcseit.

Szerző, látva a gazdasági bajokat, a nyomort, az ünségelyt ajánlja a társadalomnak orvosszerül. Felhossa példánl a különböző országokat, az azokban már nagyban divó szövetkezeteket.

Szerinte a falusi jólétet elő lehetne mozdítani az által, ha az általmerési és fogyasztási adók a községeknek adatának bérbe; s a nép vezérei szövetkezeteket alakítanak, elsősorban hitelszövetkezetet, fogyasztási, mezőgazdasági, ipari értékesítő szövetkezetet; ajánlja a háziipart, a földbérleteket, a tűz, jég és állatbiztosítást szövetkezeti alapon.

S mindezt elő lehetne érni, ha a lelkészek, tanítók olvasóköroket, társadalmi egyleteket alakítanak, melyekben a népet fölolvások által elkészíthetnek a szövetkezetek megalakítására. Majláth gróf ezáltal elismeri a kath. körök létjogosultságát, s talán fel is emelhetne volna szavát a kath. körök életképessége mellett.

De van egy dolog, a mi fáj Majláth grófnak, s eme fájdalmának kifejezést is ad, mert ő veszedelmesnek tartja a szövetkezeteknek felekezeti jelleg szempontjából való terjesztését. Majláth gróf a „Hangya“ szövetkezetnek tagja s így a mellett száll sikra, az államit s a felekezeti szövetkezetet pedig veszedelmesnek találja. Az államira nézve mi is kifejeztük már

Kopogtatnak lassan, félve.

Riadva, dult arczczal, ösztönszerűleg nyit ajtót György. Kata lép be sápadtan, félve. Megtörve, mint a halálra ítélt, huzódik meg a sarokban és ki tudja miért? sir is.

— Magához jöttem, György, mert félek, hogy valami történik magával. Ma olyan buskomor volt és a kutyája is olyan furcsán vonított az ajtóment előtt . . .

Itt elesuklott a szava.

György mintha viziót látna, riad rá:

— Hugom, menj el tőlem, félek! . . .

— Akkor inkább itt maradok.

— Az halálot lenne.

— Inkább meghalok.

— Asszony, mit beszélsz? — Férjed vagyok én?

— Több maga, György, mert magát szeretem.

Egy pillanatra megtántorodik a férfi . . .

Közelebb lép . . . Karjába akarja zárnai az asszonyt . . .

. . . Hanem mégis csak a fegyverrel, annak rémes durranásával felel Bassa György a rossz asszony bűnös beszédjére . . .

Bassa György megölte magát is.

VI.

A Bassa kastély toronyszobájában halvány gyertyafénynél ül az idősebb testvér, Bassa Dénes. Fájdalmas, sápadt, halottféhez az arca. Kezeit messze benyújtja az asztalra s fejét előre hajtvá bámul a holdvilágos messzeségbe. Néha egy-egy könnyet töröl le révedező szeméből s ilyenkor nagyokat sóhajt.

— Mért tetted ezt válem, György? . . .

S a párját kereső denóvér szárnyának egyhangu suhogása felel csak rá a késő, sápadt éjszakában . . .

aggodalmainkat lapunk hasábjain, de egy ker. szövetkezet miért legyen veszedelmes, azt föl nem foghatjuk. Az önségely alapszik a ker. szereteten, a közös érdek megóvása alapszik a ker. igazságosságon, a szövetkezetekben az önségely, a közös érdekek megóvása szerepel, már pedig ez a ker. szövetkezetekben kizárja az egyesek önzését s az összesek kapzsiságát, miért lehet tehát mégis egy ker. szövetkezet veszedelmes? Sőt igenis veszedelmesnek találjuk a sem hideg, sem meleg féle szövetkezeteket, melyekben az önzés burjánzik fel, melyre példánk is van elég. Hitelszövetkezetéről van szó, melyet kath. pap alakított, s melyben ma már a zsidók grasszálnak, fizetéseket szavaznak, emelnek fel, ez aztán a közös érdekekre nem veszedelmes? Hitelszövetkezetéről van szó, a mely sem hideg, sem meleg, a hol a tag protekciót keres, ha pénzt akar felvenni, ez ismét a tagok jogai gyakorlására nem veszedelmes?

Mi azt tartjuk, ha már szövetkezetet akarunk alakítani, vagy legyen keresztény jelzője, vagy egyáltalán szövetkezet ne legyen. Ezért küzdünk, ezért szállunk sikra.

Majláth gróf aztán a vallásos nevelést követeli, hogy az iskolánál nagyobb súlyt kell fektetni a vallásnevelésre, a fölolvásokat kell tartani, könyvtárakat föllátni, a répet a korcsmáktól távol tartani, a zárókat szigorúan betartani.

Mind olyan dolog ez, melyet mi katolikusok folyton hangoztatunk s nem szüniünk meg hangoztatni, melyek közül egy párt ki is vittünk már, kath. köröket állítottunk fel, melyekben fölolvásokat tartunk, s könyvtárt bocsátunk a tagok rendelkezésére.

Mi azonban egyedül az ifjuság vallásnevelésével nem elégszünk meg. Követeljük azoknak a munkásoknak is vallási oktatását, gyakorlati vallásosságát, a mely pedig csak a földesurakon mulik. Mit ér az iskola, ha az életben kiül az ember szívéből azt a nemes növényt, melyet a gyermek szívébe beplántáltunk?

Majláth gróf egyébiránt a kath. tanhoz közel állóan fejtegeti a mai rendszert, de az orvosnérnél a keresztény jelzőt mellözi; miért, az ő dolga. Mi küzdünk a ker. eszmék mellett, átvisszük azokat az életbe s mint keresztény dolgokat valósítjuk meg s azoknak is nevezzük.

UJDONSÁGOK.

— **Mentőügyi kongresszus.** A belügyminiszter a f. hó 12-ére kitűzött országos mentőügyi kongresszust e hó 15-ére halasztotta. A székesfejérvári mentőegyesület a kongresszuson dr. Bierbauer Viktor t. főorvos és a főkapitány fogják képviselni.

— **Az aggintézeteki bizottság** ma délelőtt ülést tartott K. Horváth István elnöke alatt. A bizottság elhatározta a ruha és ágynemű szükségletnek Karácsonyra leendő beszerzését, melynek eszközésével Lasits Istvánt, Pollák Ármint, Tremkó Józsefet és Richter Józsefet bízta meg. A legközelebbi gyűlésen ajánlani fogják, hogy az ápolóné havifizetése 4 frtról hatra emeltessék. A 87 esztendő *Aschenbrenner* Jánosné az aggintézetbe teljes ellátásra fölvetetett. Végül a nyersanyagok szállítására vonatkozó árlejtést e hó 13-ikára tűzték ki, azon megjegyzéssel, hogy a városi törvényhatósági bizottság határozata értelmében az előbbi árlejtésen résztvett Schwarz, Novák és Offner abból kizáratnak.

— **A ker. fogyasztási szövetkezet ügyében** a múlt vasárnapra hirdetett értekezlet mely akkor közbejött akadályok miatt elmaradt, holnap, vasárnap délután 3 órakor fog a város-háza nagytermében megtartatni.

— **Oberstadthauptmann Stefan Reé.** Ki ez a furcsa című gentleman? Talán valamely alsó-ausztriai hivatalnok? Nem tudjuk. Némelyek szerint Székesfejérvár városának rendőrfőkapitánya volt a mai napig, mignem egy hivatalos okiraton saját keze aláírásával németnek vallotta magát. Ettől a momentumtól fogva bizonyos tartózkodást kell tanusitanunk köztisztviselői pályáján való szereplésével szemben, mindaddig, míg ki nem nyilatkoztatja, hogy ezt a vallomást valamely szuggeszció behatása alatt tette. Mert ezt a hibát közönséges okkal menteni nem lehet. Az eset különben a következő: Egy helyben tartózkodó közös hadseregbeli tartalékos hadnagy ellenőrzési szemlére volt menendő s a katonai hatósághoz címzett igazolványát fölvitte a főkapitányhoz, hogy azt a szabályszerű záradékkal lássa el. És a főkapitány, a magyar öskoronázó város második tisztviselője, németül vezette rá a záradékat s ugyancsak németül kanyarította alá saját becses névaláírását, záról-szóra így: *Stefan Reé, Oberstadthauptmann.* Felforr a vérünk, hogy ez halljuk most, midőn fiainkat börtönbe vetik a magyar szőrt, midőn a katonai hatóságok, a hol csak tehetik, a legsilányabb módon sértegetik a szuverén magyar nemzetet. Mit ér akkor a mi tiltakozásunk, a mi ellenállásunk, ha köztisztviselőink között akadnak olyanok, a kik hazai törvényeink és kormányrendeleteink merész mellőzésével, nem tudjuk hízélsből-e avagy egyéb gyengeségből, imigyen dédelgetik a nekünk idegent. Avagy nem tudná e város főkapitánya kötelességét, melyhez a törvény betűje mutatja az utat? Krieghammer alkalmazottja-e ő, vagy egy magyar törvényhatóság köztisztviselője? Háládatlan dolog ez a tüntetés, tisztelt főkapitány ur, a melyért méltó megrovást kaphat, de nem kitüntetés és nem dícséretet. Arcunkon a szégyen pirja ég e miatt s azt nem mulasztja el onnan semmi mentegetőzés, mert ez az eset ép oly menthetetlen, mint megbocsáthatatlan.

— **Miként lehet a táviratok elveszése és elferdítése ellen védekezni?** Az államkincstár a Táviratüzleti Szabályok 6-ik §-a értelmében nem vállal teletőséget és jótállást azon károkért, melyek a táviratok elveszése, elkésése, vagy elferdítése következtében támadhatnak. Gondoskodott azonban arról, hogy a táviratozó közönség táviratainak kézbesítéséről a címzett hozzájárulása nélkül meggyőződhesék, illetve táviratát az elferdítés ellen biztosíthassa. Minthogy e módokat a nagyközönség, mint a tapasztalat mutatja, nem igen ismeri, azokat a közönség érdekében alatt közöljük: 1. Ha a táviratot küldő egyén arról akar meggyőződést szerezni, hogy távirata tényleg kézbesítetett-e ezt két féle módon érheti el. Nevezetesen kaphat erről értesítést távirati uton, vagy postán. Előbbi esetben táviratának czime elébe „(P. C.)” jelzőt ír, és a távirati értesítésért 10 szavu táviratdíjának megfelelő összeget fizet, utóbbi esetben pedig a cím elébe: „(I. C. F.)” jelzőt ír és a postai értesítésért 25 krt. fizet. 2. Ha táviratát az elferdítés ellen kívánja biztosítani, a cím elébe: „(T. C.)” jelzőt ír, mely esetben távirata tartalmát az összes kezelő hivatalok egymás közt összeolvasás által egyeztetik. Az összeegyeztetésért az eredeti távirat díjának 1/4 részét kell fizetni.

— **A központi egyleti házra Belesnay István** velencei plébános a két részjegye után esedékes 200 frtot lefizette.

— **A város térképe.** *Winkler* Vilmos városi főmérnök egy minden tekintetben bécsületére való munkát fejezett be a napokban. Elkészítette a város átnézeti térképét az új házszámolás szerint, szépen, izlésesen s a mi a fő, szigoru pontossággal a legkisebb részletekig. Az új térkép legközelebb már kapható lesz a könyvkereskedésekben. Ugyancsak most készült el a mérnöki hivatalban az új utcaszabályozási munkákat feltűntető térkép is, mely a napokban egy külön bizottság elé fog terjesztetni.

— **A keresztény Szövetkezeti kongresszusra** — mely e hó 9-én lesz megtartva, 27 szövetkezet 50 kiküldöttet jelentet be, a mely szám gyarapodni fog még a hátra 58 szövetkezet kiküldöttéi által, s részben a kath. körök képviselői által, a kik közül sokan megfognak jelenni a ker. szövetkezeti kongresszusra is. *Fejérmegyéből* a kongresszusra jelentkeztek már: a *dunaadonyi* ker. fogy. Szövetkezet részéről: *Csöngely* Gyula plébános, *Bajzák* István; a *vajtai* ker. fogy. szövetkezetéről: *Fürész* József esperes plébános; a *badajki* ker. fogy. szöv. részéről: *Szentiványi* Károly plébános, *Sábi* György. Jelentkezni nov. 6-ig még mindig lehet.

— **Nyilvános elszámolás.** a „Fejérmegyei Tanítótestület” által rendezett jótékony célu táncsziválgalom jövedelméről: Bevétele: 1) Belépő jegyekből: 377 frt, 1) tombola-jegyekből: 201 frt 60 kr., 3) tekeverseny jegyekből: 84 frt 40 kr., 4) felülfizetésekből s adományokból: 177 forint. Összesen: 840 frt. — Kiadás: 1) Nyomdaköltségekre: 106 frt 50 kr., 2) bélyegekre: 45 frt 12 kr., 3) zenére: 102 frt 69 kr., 4) tombola- és tekeverseny tárgyakért: 98 frt., 5) a teremért, annak díszítése és világításáért: 79 frt 78 kr., 6) különféle kiadásokra: 33 frt 81 kr. — Levonva a kiadást a bevételből, marad tiszta haszon: 374 frt 10 kr., mely összeg a „Fejérmegyei Tanítótestület” segélyző alapjához tőkéljéhez csatolattatott. Fogadják a széfejvári és fejérmegyei nagyérdemű közönség a „Fejérmegyei Tanítótestület” legmelegebb hálájának kifejezését azon buzgó támogatásért, a melylyel Segélyegyletünk gyarapítását lehetővé tenni kegyes volt. Sz.-fejérvár 1899. nov. 3-án. *Göbel* János György, a végrehajtó bizottság elnöke. *Sályom* Lajos tanítótestületi pénztáros. *Velinszky* Ferenc tanítótestületi főjegyző.

— **Vasuti baleset.** Egy estilapban olvassuk e cím alatt a következő mulatságos, mondhatnók: nevető sorokat:

Nemrég történt, mint a fővárosi lapok is megírták, hogy egy vidéki város mellett kisiklott egy vonat. A hivatalos jelentés valami hat sebesültről emlékezett meg. A dolog nem okozott szenzációt az országban, de abban a vidéki városban annál nagyobb volt a tölfordulás. A hat sebesült ott hatvanra nőtt. Ha idegen érkezett a városba, nem kapott szállást, mert a fogadóknak ezt a választ kapta:

— Nincs szoba, valamennyiben sebesült tekszik.

Ha valamelyik benszült orvosért küldött, nem kapott, mert a doktorok a sebesültekkel voltak elfoglalva. Valóságos Pretória lett a városból, a hol a sebesültek nyugóse tölti meg a várost. De megindul a gyanúsítás: a sebesülteknek tulajdoképpen semmi bajuk, csak azért fekszenek az ágyban, hogy kártérítést kapjanak a vasutól. Ha leszáll az éjszaka, itt-ott fölútnak egy-egy idegen ábrázaf; szól a zene a mulatóhelyeken, durrog a pezsgő s az

asztalokat olyan emberek ülnek körül, a kik nappal műjajgatást végeznek a szállók ágyaiban. Két héttel a kikülés után még változatlan a helyzet. A vasut igazgatóságának néhány embere egyezkedik a sebesültekkel. Ötszáz forintot alul egyik sem hagyja el az ágyat. Egy utazó kereskedőhöz is beállt a vasut megbizottja.

— Hogy van?

— Köszönöm, rosszul, felelt a sebesült.

— Mi a baja?

— Nem tudok mozogni, valami belső bajom van.

— Mennyi kártérítést kíván?

— Ötvenezer forintot.

— Ezret adunk.

— Jóczakát, szolt az utazó és iszonyuan nyögött.

— Kétezer.

A nyögés lejjebb száll.

— Három ezer.

A nyögés félbenmarad.

— Adjon ötöt.

Megkötötték az üzletet. A beteg fölkel s elutazik, annélkül, hogy a szálló kontóját és az orvost kiízte volna. Levelet irt, hogy fizesse a vasut, elég nagy a feje. Egy husz és negyven év között lebegő nőszemély is feküdt a hotelben. Két ezer forintot kapott; még az ágyban eljegyezte egy élelmes kereskedő s a lakodalom a jövő hétre van kitűzve. A vidéki városban most egy szintársulat van s mint értesülünk, egy helyi szerző *Vasuti baleset* című mulatságos bohóságát irt a dologról.

Eddig az estlap közleménye. Ugyan ki ne találná ki, hogy a mi ösvárosunkról zeng a kedélyes riporter. A komoly valóság kedvéért megjegyezzük, hogy ha nem is éppen hatvan, de a városi tisztis főorvos följegyzése szerint *harmincegy* sebesültje volt az október 10-iki katasztrófának (a kikkel ugyancsak könnyen kiegyezett a vasuti társaság), nem pedig hat, mint egynemely fővárosi lap akkor írta. A fenti kedélyes apróság megírásához kétségkívül a reichenbergi utazó esete adta a témát.

— **Köszönetnyilvánítás.** Fogadják mindazon jóismerőseink, jóbarátaink s rokonaink, kik felejthetetlen *Laci* fiunk elhalálozása alkalmával részvétüket nyilvánítani, a ravatalra koszorút helyezni s fogataikat a temetés tartamára rendelkezésünkre bocsájtani szivesek voltak, soha meg nem szünő hálás köszönetünket. Székesfejérvár, 1899. november 4. *Piski* László és családja.

— **Gyujtogató leány.** *Bóné* Kálmán gárdonyi birtokos tanyáján a napokban egy takarmánykaszal elégett. A gyorsan elősiető cselédek s a lakosság szerencsésen megakadályozták a tűz tovaterjedését s így a kár legföllebb 150 frtra tehető. Sokkal érdekesebb azonban a tűz keletkezésének históriája. Az akkortáiban éppen a tanyán időzött *Spät* Henrik velencei körorvos látta, hogy a gazdaság egyik cselédje, a tizen-nyelcz esztendő *Kulesár* Mária ott lödörgött az égő kaszal körül s egyszerre hirtelen elájult. Azonnal kezelés alá vette a leányt, kiről kiderült, hogy már évek óta pyromániában szenved s a leégett kaszal is ő gyujtotta föl. A legkülönösebb a dologban az, hogy a leányra oly erősen hat a lobogó tűz nézése, hogy a gyönyörűségétől elájul, de csak akkor, ha maga gyujtotta a tüzet.

— **Esett birkák.** Így nevezi a magyar pusztai ember azokat az árnyékvilágból kimult juhokat, a melyekkel kurtán végzett valami birkabetegség, mielőtt a mészáros kése alá kerülhetek volna. Nagyobb majorságokban néha

ijesztő arányokban hullanak ezek a csodálatos türelmű állatok, mert a különböző járványok folyton kerülgetik őket. Az ilyen elpusztult állatokat rendszerint megnyuzsák, a tetemet elföldelik, a bőrt pedig eladják a tobaknak, a mi ugyan meglehetősen gyöngye üzlet. A praktikus gazda azonban nem így cselekszik. Mikor az állat már dögrováson van, nem várja be míg magától kiadja a pírját, hanem leöleti s a húsát eladja a pusztai cselédségnek, különként, mondjuk 20 krajczárjával. A béresfajtának az is jó s még jót tesz velük, mert olcsó huszhoz jutnak. Már hogy azután fertőzött volt-e az a hus, arra kinek mi gondja; csak nem fogják mindenik esetben megvizsgáltatni, a mi pénzbe is kerül, de meg az is megeshetik, hogy az állatorvos kimérni sem engedi. Törvényt, vagy mi a manót meg ugyan miért respektáljon az az inspektor, mikor az affélével maga *Krieghammer* sem törődik, a ki pedig hadügymiszter s jámbor birkák helyett a nem kevésbé jámbor embermatéria sorsa fölött intézkedik. Így a kerge birka megöletik, kiméretik és elfogyasztatik: ez az eljárás természetesen, azt hisszük, nagyon érthető és természetes. Elmondtuk pedig ezeket azon alkalomból, hogy a napokban holmi följelentés érkezett az illetékes hatósághoz, melyben megírva áll, miszerint a *Kereszt* község mellett levő *Belmajorban*, mely egyébként gróf *Károlyi* birtok, minden törvényes rendelet teljes mellőzésével ölik, mérik és eszik a beteg juhokat. A vizsgálatot megejtették és hivatalos tudomást szereztek arról, hogy ez így megy már évek óta. Talán majd gondja lesz rá a főszolgabírónak, hogy ne folytatódjék tovább.

— **A transvali háború** folytán szünetel a munka az aranybányákban s így kevesebb a pénz, az élet pedig folyton nehezebb, terheesebb. Nálunk az osztálysorsjáték sok pénzt hoz forgalomba és sok ember nemcsak maga, hanem egész családja életét megszabadította a nyomortól egy nagyobb nyeresémen által. Már többször említettük is, hogy a szerencse sokanuk jövőjét megváltotta. Amint értesülünk, egy budapesti bankház eddig több mint két millió koronát fizetett ki megbízóinak 100.000, 90 80, 30, ezer koronás nyereseményekben. A most kezdődő osztálysorsjátéknál olvasóink figyelmébe ajánljuk ezen cseppet, mely szerencsésénél, szoliditásánál és megbízhatóságánál fogva amugy is nagy bizalomnak örvend. Ez a cég *Török A.* és *Társ* bankháza Budapestben, mely a beérkező megbízásokat pontosan, gyorsan és megbízhatóan teljesíti. Az első osztályu sorsjegyek árai: $\frac{1}{4}$ sorsjegy 6 frt, $\frac{1}{2}$ sorsjegy 3 frt, $\frac{1}{4}$ sorsjegy 1 frt 50 kr., $\frac{1}{8}$ sorsjegy 75 kr. Sorsjegyek bevásárlásánál *Török A.* és *Társ* budapesti bankházat, *Váci-körut* 4/a legmelegebben ajánljuk.

— **Holttest a Dunában.** *Tunkli* István *érdi* lakos felesége ezeltől vagy tíz nappal eltűnt hazulról s azóta teljesen nyomra veszett. A most mult hétfőn *Felnagy* István és *Kis* Sándor szent. benedeki lakosok az *iváncsai* határban egy női hullát fogtak ki a Dunából, s azt annak rendje szerint bejelentették a hatóságnál, mely a nyomozást megindította. Ekkor kiderült, hogy a talált hulla *Tunkli* feleségé, ki minden valószínűség szerint önszántából kereste a halált a hideg habok között.

— **Betörés a Dréher-kastyélyba.** A *martonvásári* Dréher-féle kastélynak egyik kertre-néző ablakát a minap éjjel ismeretlen tettesek befeszítették s a szobába hatolva onnan *Dréher* Jenőnek katonai egyenruháját ellopták. Bizonyosan nem érték volna be ennyivel, ha munkájuk közben valami gyanus nesz meg nem zavarja az éjjeli látogatókat, kik aztán a ruhaneműket hónapok alakpva elmenekültek. A csendőrség erősen nyomozza a tetteseket.

— **Belák** István hírneves kávé raktára (Budapest, Rottenbiller-utca 4.) óriásiilag megnagyobbított. A legjobb minőségű *Kávé* és *tea* fajokat a következő bámulatos olcsó áron küldi után vétellel vagy az összeg előleges be-küldése utánfranko, teljesen költségmentesen: 3 kg. Cubakávé 4.50 frt., 3 kg. Mocca kávé 4.50 frt., 3 kg. Jáva kávé 4.50 frt., 3 kg. Gyöngy kávé 4.80 frt., $\frac{1}{4}$ kg. Császár keverék tea 1 frt 50 kr., $\frac{1}{4}$ kg. Karaván tea 1.40 frt., Törmelék tea 90 kr.

— **Két baj egyszerre.** A nagy öröm is megárt, ha kétszer éri az embert egy napon, az meg már éppen kétségbe ejtő, mikor a veszedelem tesz ilyen dupla látogatást. *Tilli* Márton szári lakos a minap többed magával dolgozott napszámban a vasuti állomáson. Egy kövel megrakott vasuti kocsi akartak megindítani és *Tilli*, hogy a munkán könnyítsen, valami erős fadorongot próbált a tengely alá feszíteni, de e közben valahogy megcsuszott s a megterhelt vagon keresztül ment a jobb kezefején s azt ugyszólván lemetszette. A szörnyű sebtől véres embert aléltan szállították haza családjához. Pár óra mulva, úgy estefelé pedig a háza gyulladt ki és teljesen leégett a padlásra gyűjtött téli-revalóval együtt. A nagy betegen fekvő szerencsétlen embert alig tudták a lángok közül kimenteni. Most az egész család a jószívű emberek segítségére szorult.

— **Hirtelen halál.** *Szűcs* József 19 esztendő *mohai* legénye e hó 2-án künn dolgozott a határban s estére kelvén, jókedvűen ment haza. Hazaérve hirtelen rosszul lett s egy jajkiáltással összerogyott. Szívszélhűdés ölte meg.

— **Megvadult marha.** A minap egy levágásra szánt marha szabadult el *Frank* János budaörsi mészáros udvaráról s a közellevő *Sóskut* felé vette útját. Bőszülten száguldott végig a falu utcáin s a vele szembe került *Melis* István és *Kummel* József odaváló lakosokat elgázolta. A sulyosan megsebesült embereket lakásukra szállították, a megvadult állatot pedig üldözöbe vették, de sikertelenül. A veszedelmes barom két napig a határban csatangolt s ijesztgette a mezőn dolgozó munkásokat, míg végre a csendőrök lelőtték.

— **Elzúllott asszony.** Lapunk olvasói adják tudunkra, hogy a napokban a vágóhid tájékán az emberiségnek minden formájából kivetkőzött asszony járkált a réteken a tisztességes emberek borzalmára, s a gyermekek csúfjára. Valóban kár az ilyen szabadon hagyni, nem ártana neki egy kis felügyelet. Ajánljuk ezt a csodaszörnyet a rendőrség figyelmébe.

— **Csurai Szabó András.** A rendőrség börtönben ül tolvaj ellen egyre-másra érkeznek a följelentések. Mielőtt Fejérvárra visszatért, szüfaluja körül csavargott s rendre meglapta az ismerősöket. Így a többek közt a tulajdon testvéreit *Józsefet* és *Mihályt*, kik mindketten *ladányi* lakosok továbbá *Köcski* József ösji lakost és egy szegény özvegy asszonyt, *Frank* Mihályt a *Csillér* majorban. A rutul megkárosítottak nagy lelki megkönnyebbüléssel értesültek czigéres rokonuk elfogatásáról.

A pálinka.

Nincs az az erkölcsi, vagy testi ragály, a mely az emberiségben oly mérhetetlen pusztítást vinne véghez, mint éppen a pálinkaivás szenvedélye. Annál sajnálatosabb e szenvedély, mert nem sporadicze jelentkezik, de azt lehet mondani, hogy nemzethívővé vált s a művelt nyugaton ép oly pusztításokat visz véghez még a legműveltebb társadalomban is, mint keleten.

Közegészségügyi kongresszusok, mértékletességi egyletek foglalkoztak és foglalkoznak e szenvedély térhódításának káros követke-

ményeivel, de annak közgazdasági hátrányait kellő világításban feltárva sehol sem találjuk. Csakis a gyakorlati megfigyelés tájékoztathat e szenvedély erkölcsi, testi és anyagi romboló hatásáról. S hogy azok, a kik a néppel való napenkénti érintkezésre réá vannak utalva, azon sajnos tapasztalatról számolnak be, hogy a néppel való érintkezés a helyett, hogy a műveltség haladásával és terjedésével kellemesebbé válnék, a nép erkölcsi eldurvulása folytán azon foglalkozások üzését, amelyek a néppel való érintkezést feltételezik, mind kevésbé elviselhetővé teszik.

A vidéki nép ezen kétségtelen erkölcsi és szellemi hanyatlásának egyik legfőbb oka a pálinka mértékelen élvezete. Egy-egy községi pálinka-butik sok egzisztenciának jelenti pusztulását, amely pusztulás közgazdaságilag nemcsak az egyén anyagi és erkölcsi tönkje bekövetkezése által határosan, hanem azáltal is, hogy így a jölet a falusi nép körében mind alább süllyed, hogy a munkára mind képtelenebbé és könnyelművé válik. S ennek ismét természetes folyamánya az, hogy ezen munkás-nép munkájára legjobban rántalt gazdaközönség elsősorban érzi meg ezen szenvedély pusztító hatásának gazdasági hátrányait. Hogy a gazdasági viszonyok épp a munkásviszonyok rosszabbodása folytán rendkívül megnehezültek, ez általános panasz tárgya az ország épp azon vidékein, amelyek gazdasági kulturája a legkiválóbb, ahol a belterjes gazdálkodás sok munkáskezelést igényel és köt le, ahol tehát a munkaképes és szorgalmas munkás oly keresetet biztosít magának, amely neki és családjának a körülállományokhoz képes fényes egzisztenciát biztosít.

A helyzet tarthatatlanságát legpregnansabbul jelzi az a két állásfoglalás, amelyről legutóbb adott hírt a sajtó. A Bars megyei Gazdasági Egyesület Léván tartott közgyűlésén határozatba megy, hogy a megye felkérendő egy szabályrendelet alkotására, amely eltiltja, hogy munkásoknak bér fejében pálinka adassék. Nyomban a szomszédos Hont vármegye törvényhatósági bizottsági közgyűlése hasonlólag állást foglal a pálinkaivás szenvedélye és a munkásoknak való pálinkaadagolás ellen s körirathatban hívja fel a törvényhatóságok figyelmét pálinkaivás szenvedélyének térfoglalásában rejlő veszélyre.

Mindkét helyen a társadalom azon része jajtul fel, a mely a munkásviszonyok rosszabbodása, az erkölcsök eldurvulása s a munkás-nép könnyelműségében rejlő folytonos munkás-vándorlás folytán a legközvetlenebbül van érintve. Tehát nemcsak Sáros, Szepes s általában az északkeleti Felvidék gazdái panaszkodnak rossz munkásviszonyokról, de ime kassói jelenségekkel találkozunk az ország északnyugati részében is.

A két testület felszólalása igen nagyjelentőségű esemény, amely még talán idejében hívja fel a közfigyelmet a fenyegető veszélyre. Az alsó néposztály erkölcsi, szellemi és testi pusztulása nemcsak közgazdasági szempontból jelent igen nagy veszedelmet az országra, de nemzeti szempontból is, mert ha az ország életerejét képező s a felső osztályok felfrisztésére, pótlására és növelésére hivatott alsóbb népréteg enerváltta, hivatása teljesítésére képtelenné válik, akkor a nemzet számbeli, gazdasági és kulturális fejlődése felett meghuzták a lélekharangot. De a társadalom békejét is erősen veszélyezteti az ilyen léha, könnyelmű, erkölcsileg romlott, proletártömeg, amelyet hazájához semmi sem köt, mert a pálinkán nevelt nemzedék kész meleggya a romboló szociálisizmusnak és anarkizmusnak.

A jelenkor egyik legfontosabb kérdése a pálinkaivás szenvedélyének a kiirtása, amely irányban közrehatni hazánkban a legsürgösebb feladatok egyike.

Nagy felelősség terheli e baj térfoglalásánál magát az államot, amely tisztán fiskális szempontok szem előtt tartásával megengedte azt, hogy e rut szenvedély felébresztésével és következetes ápolásával egész falvak és egész néposztályok lelketlen kufarok martalékává legyenek. S még kisebb baj volna, ha az egyes megtámadott egzisztenciák csak anyagilag men-

nének tönkre s nem rombolatnék szét egyuttal erkölcsi és szellemi életük is.

A fogyasztási adók kezeléséről csak legutóbb intézkedett a pénzügyi kormányzat, anélkül azonban, hogy ezen intézkedések a legcsekélyebb szociális alappal is bírnának, aminthogy általában egész adópolitikánk nem a szociális szempontok alapján épült fel, hanem azt most a legridegebb fiskalizmus vezérli.

Nem követelhetjük azt, bár a legcélszerűbb volna, hogy a szesz italok kímérése jelentékenyen megszorítsák s megnehezítsék, mert ez kétségtelenül az állam bevételeit érzékenyen érintené, de mégis nem csak a közvetlenül érdekelt gazdatársadalomnak, de az ország összes művelt s a nemzetet alkotó osztályának, sürgős követelményeképp kell felállítani, hogy fogyasztási adópolitikánkban a szociális szempontok figyelembe vétessenek s hogy különösen oly korlátozó intézkedések léptessenek életbe, a melyek legalább meg nem könnyítik s illetve elő nem segítik az alkoholizmus terjedését. De e téren maga az első sorban érdekelt gazdaközönség hivatott jó példával előjárni s társadalmi uton közrehatni arra, hogy a munkás nép a korcsmáktól el és a munkának visszahódítsák.

A művelt nyugaton a társadalom már felvette az elkeseredett harcot az alkoholizmussal szemben a mértékletességi egyetemes felkarolásával és térfoglalásával. Ugyanezen ut követése orvosolhatja a mi szociális bajainkat is.

Kiválóan hivatott ezen társadalmi mozgalom vezetésére a lelkeskedő papság, amely hivatását soha szebben nem teljesítheti, mint éppen a mértékletességi egyetemes felkarolásával, amelyek a nép lelki javának ápolása mellett annak anyagi boldogulásáért is elősegítik.

De magának a gazdatársadalomnak is be kell ismernie azt, hogy az alkoholizmus térfoglalásában jelentékeny része van, mert hogy különösen az utóbbi időben az emelkedő munkabérek ellensúlyozásául a munkásnépnek nagy mennyiségben nyújtott pálinkailetmény semmi körülmények között sem szolgál az ügy javára, azt tagadni senki sem fogja. Az egyes községekbeli gazdák nem magasabb bér ajánlásával igyekeznek magukhoz csábítani a munkást, hanem nagyobb pálinkaadag felajánlásával.

(Vége következik.)

Színház.

November 2.

A görög rabszolga. Nem új, de mindig szimpatikus, kissé fakult, de még mindig kedvesen ható színek, csekély, ugyszólván semmi eszmei tartalom, de sok édes pajkosság ez a „Gésák” nagy hírre kapott szerzőjének újabb bár némely tekintetben kevésbé sikerült alkotása, mely tegnapi került első előadásra, meglehetősen télt ház előtt, a fejérvári színpadon. A meséje nem sokat ér, de hát az ilyesmivel nem is szoktak törődni a mostani operett librettisták, ám van benne sok szép, poétikus részlet, a mi különben természetesen, hiszen abból a világból mutat valamit, mikor a költő szerint „minden bokorban istenség lakott.” Persze amolyan pogányul pajzán istenek, a minő itt most meglevenedett a szegény szerelmes rabszolga képében. A ravasz perzsa mágusnak, Heliodorusznak van egy szépséges leánya, Aszpázia és egy rabszolgája, Dioméd, a kik fülig szerelmesek egymásba, de a mágus természetesen hallani sem akar erről a frigról. (Mi lenne akkor az operettből?) A mágus eközben bajba kerül, mert a római prefektus, Markus Pomponiusz, belehabarodván az ábrándos Antónia hercegnőbe, kinos halállal ijeszti a vén perzsát, ha bűvészetével nem lesz képes a hercegnő szívet feléje hajlítani. Arról azonban eleve bizonyos lehet mindenké, hogy az ope-

rettben vérontás nem lesz, a mit különben a darab érdekében olyanformán kerül ki a szerző, hogy a szobrász mesterséggel foglalkozó másik rabszolgája, Archiasz által készített Amor szoborba teszi szerelmessé a hercegnőt, ki ezt a Dioméd képében meglevenített szobrot magához viteti s ott gyönyörkedne benne a maga módja szerint, ha ugyan Dioméd egyáltalában reagálna a ránézve gyötrelmes szerelmi ömlegésekre. A hercegnő végtére is kiábrándul s e kudarcra után már nem is találja olyan kiállhatatlannak a rajongó prefektust. Dioméd és Aszpázia ugyancsak egymáséi lesznek, nemkülönben a két bohó szerelmes, Arkiasz és Irisz is, kiknek tréfás enyelgése teszi változatosabbá a darabot. Sok, többé-kevésbé sikerült móka és néhány igazán csinos énekszám van ebben a kiválóan élénk operettben, melyet rendkívül szívesen fogadott a közönség. Nem hagyhatjuk azonban megrovás nélkül azt az izléstelenséget, hogy Petőfi költészetének örökszép gyöngyeit minduntalan ostoba szójátékká használják föl. Azok nem ebfogra valók. És hogy mielőbb telessünk a megrovandókon, figyelmeztetjük Szalóci Lrént (Irisz), a kit ügyes játékaért, különösen gyönyörű tánczáért elsősorban említünk, hogy egy kissé mérsékelje a temperamentumát, mert az olyan orfeumba vagy separéba való kurjantásokkal a felületesebb publikumot feltűzneli lehet ugyan, de az nem válik becsületére sem neki, sem a nagy tradíciókat öröklött fejérvári színpadnak. Ügyes kis leány, kiváló szubrett és mint ilyen kétségtelenül egyik főerőssége a társulatnak, nem szorult az ilyen fogásokra. Réti Lina (Aszpázia) szép hangjával hódított. Azzal a minden szabában kedves, behelgő hanggal nem közönséges sikereket érhetne el, ha kissé élénkebb tudna lenni. Hogy melegszen föl más, ha maga nem tud igazán fölmelegedni? Mindazonáltal volt a játékában is néhány sikerült jelenet. Szalkay (Heliodorusz) nagyon jó volt, csak Petőfit ne bántotta volna. Szentmiklóssy (Dioméd) bőven kivette részét a tapsból; meg is érdemelte meleg játékaival és csinos baritonjával. Barcs Aranka (Antónia) elragadó hercegnő volt, kedvesen énekelt. Jók voltak Kovács (prefektus), Déri (Archiasz) és Borsitzky Ilona (Melanopisz). Nagy Imre (Manliusz) szépen énekelt, de egy-egy magasabb hangjánál önkénytelenül arra gondoltunk, hogy valami légvonal érte a derék művész torkát. A rendezés elég tisztességes volt, de a mi a fő: a muzsika nélkül kissé pongyola, bizonytalan. A szobai előadásra egészen télt házat várunk.

November 3.

Egy magyar huzárkaplár Bécsben. Zóna-előadás leszalított helyárrakkal és igényekkel, meglehetősen télt ház előtt. Az érdeklődés középpontja Szentmiklóssy, érzéssel játszott és csinosan énekelt, de talán jobban is tudott volna. Igen élvezhető alakítást nyújtottak Holcsey Ilona, Barcs Aranka, továbbá Saepessy, Kovács és Déri.

IRODALOM.

Katholikus Szemle. A Szent-István-Társulat megbízásából szerkeszti Mihályi Ákos dr. A most megjelent V-ik, ez idei utolsó füzetben először is három nagyobb közlemény: Békési Emil irodalomtörténeti (Magyar írők az Anjouk és utódaik korában), Kecser Géza dr. művészet-történeti (A Forum Romanum történeti és művészeti szempontból) tanulmánya, valamint a

Rejtett bűn meglepő hangulatokban gazdag angol regény (fordította *Vass Bertalan dr.*) nyert befejezést. *Karácsonyi* János dr. az ő megszokott alaposságával egy rövid ciklikében meglepő világosságot vet Toldy Miklós családjára és származására. *Mezőföldi* pedig alaposan elbánik Beksics Gusztáv utópiákkal telt legújabb munkájával, mely a magyar politikának akar új alapokat teremteni. *Szűcs* József hangulatos eredeti költeménye mellett (Fáradt vagyok) *Bán Aladár* közöl egy naiv finn népkölteményt (Az anya gondjai) sikerült fordításban. Gazdag irodalmi rovat — alapos kritikákkal és ismeretésekkkel — és időszaki szemle zárják be a tartalmas füzetet. A borítékon olvassuk, hogy január 1-től kezdve, a Katholikus Szemlélt is a társulat új nyomdája, a Stephaneum, fogja kiállítani. A Katholikus Szemlélt a Szent-István-Társulat tagjai tagilletményül kapják; nem tagoknak előfizetési ára 5 frt. Előfizetések, valamint a tagságra való jelentkezések (tag lehet minden tisztességes magyar honpolgár, ki a társulat céljaira évenként 3 frt 15 kr. fizet), a Szent-István-Társulat titkári hivatalához (Budapest, VIII. Szentkirály-utca 28. sz.) intézendők. Tekintve a Szent-István-Társulat nemes célját minden mivel magyar katolikusnak kötelessége volna beállani a társulat tagjai közé s ez által azt hivatásában támogatni.

Erzsébet és Hungária. Boldog emlékü jó királynékné szomorú tragédiája sok jeles poetát és zeneszerzőt inspirált maradandó becsű alkotások megírására. Számaltan azoknak a költeményeknek és zeneszerzeményeknek a száma, a melyek a tavalyi zord októberi nap eseményének nyomaszót hatása alatt íródtak s napvilágot láttak és bánatosan rengő rímek, borongós moll harmoniákba olvadó gyászhangok hirdetik mindenfelé a hü alattvalók nagy veszteségét és tenger mély bánatát. Tordai Grail Erzsi és Gáll Anna, ez a két jeles honleány is egy szép zenealkotásban sirták ki igaz bánatukat. **Erzsébet királyné halála fölött** közösen megírt költői hangulattal tele munkájukat most bocsájtja közre a Rózsavölgyi és társa czég. Címe: „Erzsébet és Hungária“ drámai költemény, dalokkal. A kompozíció szövege Tordai Grail Erzsi, zenéje pedig Gáll Anna avatott tollából ered. Előjáték és 7 dal számból áll az előttünk fekvő 3 szólamu karra írt zongorakiséretes zenealkotás és a bánatos tónus után, a mely az első három dalon: a virágok, erdők és madarak sirlalmán végig vonul, szinte megkönnyebbülve élvezzük az utána következő énekszámok kedves könnyed zenéjét. Szinte mi is örvendünk a virágok, erdők és madarak örömhymusán s velük együtt bízunk a lelkek visszatérésében, az emberi lélek halhatatlanságában. Gyönyörű áhítatot keltő imával fejezik be a szerzők felkarolásra érdemes munkájukat, a melyet már csak azért is érdemes beszerezni, miután az magában a zongorakiséretben is élvezetet nyújt. Ára a mű vezérkönyvének 1 frt.

Szülő- és bortermelési pályadíjak. Egy 300 koronás, egy 200 koronás, egy 100 koronás, és négy 50 koronás, tehát hét, összesen nyolcszáz koronára értékű pályadíjat tüzött ki a „*Borászati Lapok*“ szerkesztősége, a lapban közlésre alkalmas szakezettek és tárczák megírására. Önálló eredeti, lehetőleg ábrákkal illusztrált cikkekkel pályázhatni a szülőtermelés, a borgazdaság, a szülő és bor értékesítése, torgalma köréből, vagy akár prózában, akár versalakban írott tárczákkal, a szakmára vonatkozó szépirodalmi, történeti tárggyal. A pályázat részletes feltételei a „*Borászati Lapok*“ legközelebbi számaiban tétetnek közzé. A pályamunkák **1900-ik évi január hó 1-ig** küldendők be, zárt jelű levéllel a lap szerkesztőségéhez, Budapest (Köztelek).

A „Magyar Gazdák Szemléje“ október havi füzete a következő tartalommal, jelent meg: *Az V. országos gazdasági kongresszus. Mahfalvay Géza: Az usztori törvény reformjáról. — Malcomes Jeromos Jbárió: A szövetkezeti ügy fejlődése. —*

Bujanovics Gyula: A fogyasztási szövetkezetekről. — Mesko Pál: A gabonaértékesítő szövetkezetekről. — Egan Ede: Magyar állattenyésztő, föl a havasra! — Gyermekvédők és krimináliskák. (Géocze Sarolta.) — A haldokló föld. (Regény.) — Társadalmi krónika. (Maszk.) — Különfélék: Angol arisztokrácia — Belmissió. — Német szocialpolitikuskok. — Francia agrárpolitika. — Kisparosaink. — A parasztok a börzén. — A fel-ő osztályok nevelése. — Krónika. — A Bernát István szerkesztésében megjelenő jeles folyóirat előfizetési ára egész évre 6 frt. Szerkesztőség: Budapest, Baros-utca 10.

A „jó pásztor“ veterán hitszónokiati folyóirat 1900. évi adventi száma a következő gazdag tartalommal jelent meg: 1. Adventi I. vasárnapjára. „Imádkozzál és dolgozzál“ ez legyen a jövő év alapja. Irta: Németh Gellért. 2. Szent-Miklós-napjára. Honnan és kinek hibájából árad szét az emberek közt a fajtalanlás veszedelme. Irta: Totola Lajos. 3. B. Szűz Mária szeplőtlen fogadtatásának ünnepe. A malasztól, mint Isten legértékesebb ajándékáról. Irta: Sipossz Agoston. 4. Advent II. vasárnapjára. Mi az oka, hogy az Isten legéjti csekély kivétellel, csak a szegények hallgatják? Irta: Rathner Mihály. 5. Advent III. vasárnapjára. Az irigység főbűnéről s annak utálatos voltáról. Irta: Hajós G. 6. Advent IV. vasárnapjára. Le kell vetkőznünk a bűnt s a gyóntatószékben és lelkileg megtisztulva kell várnunk az Úr Jézust. Irta: Vincze Alajos. 7. Karácsony ünnepe. I. Szegény és egyszerű volt a születése, hogy bennünket alázatosságra tanítson s jöttével az embereknek békeséget hirdett. Irta: Ambrus József. 8. Karácsony ünnepe. II. Az Istenért hozott áldozat csak egy bír értékkel, ha azt szabadon választjuk, ha az küzdelemmel jár. Irta: Rathner Mihály. 9. Szent István vértanu ünnepe. A vértanúk sokasága és hősiessége szent hitünk igaz voltát bizonyítja. Irta: T. Pelikán Krizsó. 10. Szent János evang. napjára. Az Isten iránti hűségről és annak kellekeiről. Irta: Haralyi Fejér Ignác. 11. Karácsony utáni vasárnapra. Mit tesz az igaz keresztény egy teljes év alkonyán s mit kell mindnyájunknak ezidőben tennünk? Irta: Totola Lajos. 12. Jubileumi szentbeszéd. (Az 1900-iki szent év kihirdetésekor.) Irta: Érnyei Pál. 13. Ünnepi szentbeszéd év végére. (A katolikus Egyháznak e hazában kilencszázados főnállása alkalmából.) Irta: T. Pelikán Krizsó. A „Jó Pásztor“ előfizetési ára egész évre 4 frt, félévre 2 frt. Megrendelhető: „*Jó Pásztor*“ szerkesztősége, Budapest, VII. ker. Csömöri-ut 32. sz. Mutatványszámot szívesen küld a szerkesztőség.

K Ü L Ö N F É L É K.

A tüszentésről. Régi babona és ma is hisznek még benne, hogy az az állítás vagy gondolat, a melyre átüszentett az ember, igaz vagy beteljesedik. Az afrikai, indiai, ujjeländi és más vad népfajok a tüszentés erejében megdönthetetlen vallásos dogmaként hisznek. A tüszentő kaffer fölkiált: „Törzsem szelleme, adj gyermekeket!“, vagy más kívánásának ad kifejezést, mert meg van győződve róla, hogy az az óhaj, melyet a tüszentés pillanatában fejez ki, okvetlen beteljesedik. A tubákokat a zulukaffer valóságos varázsvesszőnek tekint. Furcsa szokásnak hódolnak az ujjeländiakk. Az ujjszülött keresztelésén ugyanis a pap lassan egycsomó keresztnevet sorol föl mindaddig, míg a jelenlevők egyike el nem tüszenti magát és a mely név e pillanatban a pap ajkán kijött, lesz a csecsemő neve, mert az ujjeländi hit szerint az istenek ezt a nevet szánták neki. A Tungoszigetek lakói es a hinduk a tüszentést bajfórlatunak hiszik. Ha haditerv fölött tanácskoznak és a harcosok egyike eltüszenti magát, elhalasztják a vállalatot, mely hitük szerint azon a napon szerencsétlenül végződne. Az utrakészülö hindu, ha véletlenül tüszent, újját elhalasztja. Ha utközben tüszentő emberrel találkozik, azonnal visszafordul.

Hamisított betegségek. Az orvosoknak az a hivatása, hogy a betegséget megelözzék és ha ez nem sikerül, meggyógyítsák. Sokszor azonban az orvosoknak más ismeretekre is van szükségük, melyek az előbbi földattal semmiféle összefüggésben nem

állanak és pedig akkor, hogy ha a szimulánsok nagy seregével állanak szemben, a mikor oly emberekkel van dolguk, kik betegséget színlelnek vagy hamisítanak. Legtöbb szimuláns van a börtönökben és a vizsgálati foglyok között. A legközönségebb család ezen a téren az, hogy ha köthártyagyulladás idéznek elő a szemet ingerlő folyadékok pl. szappanosvíz vagy erős növényi nedvek segítségével. A szájpudlácson, a foghúson és a nyálkóthártyákon ugy szoktak gyulladást csinálni, hogy az e czétra kismélet helyeket egy vászondarabbal egyszerűen bedörzsölik. A csalást csak az illető rabok gondos ellenőrzése révén lehet fölfedezni. Az ilyenfajta hamisított betegségek nagyon ártatlan természetűek és legfeljebb csak arra jók, hogy az illető foglynak egy pár napi nyugodalmat szerezzenek. A legtöbb szimuláns rab azonban arra törekszik, hogy a kórházba kerüljön és ehhez már kissé betegbbnek kell lenni. Különösen rafinírozott módja a komoly betegség színlelésének pl. egy parafadugó lenyelése és pedig oly módon, hogy a dugóba erősített fonalat egy fogra kötik. Ezt a dugót a szájból nagyon könnyű föl-alá mozgatni, miáltal teljesen a légesgyulladásnál észlelt zihálás és hörgéshöz hasonló hang támad. Még egy kis vérköpés, melynek színleléséhez csak egy csöpp erős festék kell s a tapasztalanabb orvos a szimuláns rabot azonnal kórházba küldi. A skorbutot a legházlakók ugy hamisítják, hogy a kéznek vagy a láboknak egy helyét erősen lekötve, vérdulást idéznek elő. Azután egy darab fával vagy törülközővel a legdörzsölik az illető testrészt, míg vérellátfutást helyek képződnek, ilyen módon már a legfogasabb fehérvér-orvosokat is megcsalják. Látszólag igen mérges természetű daganatokat is nagyon ügyesen hamisítanak a czellőből a kórházba vitte rabok és nagy tapasztalásra van az orvosok részéről szükség, hogy a karmönfont hamisításokat fölsznerjék.

Gabonaárak.

— 1899. november 4. —

Buza	7.90 — 8.10.
Rozs	5.80 — 6.10.
Arpa	4.60 — 6.10.
Zab	5.60 — 5.90.
Kukoricza	4.40 — —

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

B. S. P.-d. Azt a bizonyos közvényt csak hirdetés alakjában közölhetünk. Egyedölként az ilyen-mivel tessék egyenesen a kiadóhivatalhoz fordulni.
Lucy. Iskola feladatok kidolgozására nem vállalkozhatunk. Elég a magunk díjazás.
Mucsal. Nagyon szívesen vennénk egy kis élet-jelt. Talán csak nem szánt be a kalamajka.
Felölös szerkesztő: Chay Antal.

*****

A közeledő téli évadra ajánlom az első rendű

tatai

darabos szenet

szobafűtésre.

legjutányosabb árban.

helyben fuvar- vagy waggonszámra, vagy bármely állomásra szállítva.

WEISZ JÓZSEF,

a tatai kőszénbányák feje. megyei képviselője.

Szekesfejérvár, Sas-utca 5 sz.

265. — 3.

Vasuti menetrend.

Érvényes 1899. október 1-től.

Budapest	Székesfejervár	N.-Kanisza
indul	érkezik	indul
Szem. v. 6.50 reg.	9.01 d. e.	9.26 d. e.
Gyors v. 8.00 reg.	9.16 d. e.	9.21 d. e.
Szem. v. 1.30 d. u.	3.35 d. u.	3.45 d. u.
Szem. v. 4.25 d. u.	6.22 este	6.32 este
Gyors v. 8.00 este	9.17 este	9.22 este
Szem. v. 9.25 este	11.33 este	11.43 este
		1.40 d. u.
		11.57 d. e.
		8.05 este
		8.40 este
		12.07 éjjel
		3.52 éjjel

N.-Kanisza	Székesfejervár	Budapest
indul	érkezik	indul
Szem. v. 12.15 éjjel	4.16 reg.	4.24 reg.
Gyors v. 5.47 reg.	8.27 reg.	8.35 reg.
Szem. v.	7.05 reg.	8.58 reg.
Szem. v. 9.30 d. e.	2.03 d. u.	2.35 d. u.
Szem. v. 2.00 d. u.	6.13 d. u.	6.23 este
Gyors v. 5.03 este	7.48 este	7.58 este
		9.20 este

Székesfejervár	Veszprém	Veszprém	Székesfejervár
indul	érkezik	indul	érkezik
Sz. v. 9.31 d. e.	10.45 d. e.	V. v. 5.23 reg.	6.49 reg.
V. v. 1.00 d. u.	2.33 d. u.	Sz. v. 7.07 reg.	8.22 reg.
V. v. 9.27 este	11.00 éjjel	Sz. v. 4.52 d. u.	6.03 este

Székesfejervár	Adony-Szabolcs	Paks
indul	érkezik	érkezik
V. v. 8.40 reg.	9.54 reg.	2.33 d. u.
V. v. 3.50 d. u.	5.17 d. u.	9.33 este

Paks	Adony-Szabolcs	Székesfejervár
indul	érkezik	érkezik
V. v. 2.00 éjjel	6.23 reg.	7.40 reg.
V. v. 1.29 d. u.	6.06 este	7.25 este

Székesfejervár	Bicske
indul	érkezik
V. v. 9.30 reg.	12.31 d. u.
V. v. 2.10 d. u.	4.53 d. u.

Bicske	Székesfejervár
indul	érkezik
V. v. 5.35 reg.	8.10 reg.
V. v. 6.30 este	9.12 este

Székesfejervár	Sárbogárd
indul	érkezik
V. v. 9.22 reg.	10.56 d. e.
V. v. 2.50 d. u.	4.30 d. u.

Sárbogárd	Székesfejervár
indul	érkezik
V. v. 6.10 reg.	7.55 reg.
V. v. 12.15 délbén	1.55 d. u.

Komárom	Székesfejervár
indul	érkezik
Szem. v. 4.07 reg.	6.54 reg.
Szem. v. 12.14 d. u.	2.27 d. u.
Vegy. v. 6.20 este	11.09 éjjel

Székesfejervár	Komárom
indul	érkezik
Szem. v. 6.15 reg.	8.40 reg.
Vegy. v. 10.00 d. e.	2.50 d. u.
Szem. v. 9.32 este	12.32 éjjel

Hirdetéseket

a „FEJÉRMEGYEI NAPLO“ részére
jutányos árért vesz fel a kiadóhivatal
(Számmer Imre könyvnyomda.)

Legnagyobb nyeremény legszerencsésebb esetben

1.000,000 korona.

Az összes 50.000 nyeremény
JEGYZÉKE.

A legnagyobb nyeremény legszerencsésebb esetben:

1.000,000 korona

A nyeremények részletes beosztása a következő:

	Korona
1 jutalm	600000
1 ny.	400000
1 ..	200000
2 ..	100000
1 ..	90000
1 ..	80000
1 ..	70000
2 ..	60000
1 ..	40000
5 ..	30000
1 ..	25000
7 ..	20000
3 ..	15000
31 ..	10000
67 ..	5000
3 ..	3000
432 ..	2000
763 ..	1000
1238 ..	500
90 ..	300
31700 ..	200
3900 ..	170
4900 ..	130
50 ..	100
3900 ..	80
2900 ..	40
50,000 nyer. és jut.	13.160,000

Az ötödik nagy m. kir. osztályosorsjáték
nemsokára ismét kezdődik és

100,000 újból 50,000
sorsjegyre nyeremény

jut, vagyis az oldalt levő nyereményjegyzék
szerint az összes sorsjegyek fele feltétlenül
nyerni fog.

A nyerési esélyek tehát, mint már általánosan ismeretes, óriásiak.

Összesen tizenhárom millió 160,000 koronát
sorsolnak ki biztosan. A legnagyobb nyeremény
legszerencsésebb esetben

egy millió korona.

Szíves mielőbbi megrendeléseknél eredeti
sorsjegyeket a tervezett eredeti árnak és pedig:

egy egész	I. o. eredeti sorsjegyet	6.—
" fél	" " " "	3.—
" negyed	" " " "	1.50
" nyolczad	" " " "	—0.75

küldünk szét utánvétellel vagy a pénz előleges
beküldése ellenében.

A húzások után megküldjük tisztelt ve-
vőinknek a hivatalos húzási jegyzéket, hivatalos
tervezetek pedig díjtalanul állanak rendelkezésre.
A húzások a magy. kir. kormány ellenőrzése
mellett nyilvánosan történnek és azoknál min-
denki megjelenhetik.

Kérjük a rendelvényeket mielőbb, legkésőbb azonban

f. é. november hó 16. és 17-ig,

mely napon a húzás van.

hozzánk beküldeni.

Török A. és Tsa

a m. kir. szab. osztályosorsjáték főelárusítói

BUDAPEST,

V., Váci-körut 4/a.

Sok és nagy nyereményt fizettünk ki tisztelt
vevőinknek; rövid idő alatt több mint két millió
koronát.

258. 8-6

Rendelőlevél levágandó.

Török A. és Társa uraknak Budapest.

Kérek részemre ..... I. oszt. m. kir. szab. osztályosorsjáték eredeti sors-
jegyet a hivatalos tervezettel együtt küldeni.

Az összeget ..... frt {utánvételezni kérem
postautalvánnyal küldöm.} A nem tetsző törlendő.

Pontos ózím.